Kerkelijk protocol rondom overlijden en begrafenis voor leden van de Gereformeerde Gemeente te Hilversum

Doel

Het doel van dit kerkelijk protocol rondom overlijden en begrafenis is om de huidige praktijk en gewoonten van de Gereformeerde Gemeente in Hilversum vast te leggen en daarmee helderheid te bieden in de afspraken en plaatselijke kerkelijke gebruiken, zodat rondom de begrafenis alles met orde en eer mag geschieden.

Bijbelse lijn

De Bijbel leert ons een waardige, sobere en eenvoudige stijl van begraven. Te midden van alle verdriet, rouw en gevoelens rondom het sterven van geliefden, dienen de woorden Gods een centrale plaats in te nemen.

Voor wie is dit protocol bedoeld?

Dit kerkelijk protocol is bedoeld voor de familie, nabestaanden of executeur testamentair (= persoon die volmacht gekregen heeft tot regeling van o.a. de begrafenis) van overleden belijdende leden, doopleden of meelevende leden uit onze plaatselijke kerkelijke gemeente.

Afbakening

1. Een begrafenis is een familieaangelegenheid. Een rouwdienst heeft dan ook niet het karakter van een kerkdienst, maar er is sprake van kerkelijk begraven.

2. Daar waar gebruik gemaakt wordt van de kerkelijke gebouwen, -terreinen, -faciliteiten en diensten van de ambtsdragers, worden de regels van dit protocol in acht genomen. De familie die de kerkenraad heeft uitgenodigd, stelt zich daarmee onder de leiding van de kerkenraad.

3. Kerkelijk begraven houdt in dat aan alle andere vormen van lijkbezorging op geen enkele wijze kerkelijke medewerking wordt verleend. Crematie, resomeren of welke andere vorm dan ook worden beslist als onbijbelse wijze van lijkbezorging afgewezen.

Brochure 'Zo wil ik het, als mijn sterven daar is'

Er is een brochure beschikbaar met de titel *'Zo wil ik het, als mijn sterven daar is'* (uitgegeven door Cedrah in samenwerking met deputaatschap Diaconale Maatschappelijke Zorg). Deze brochure is een handreiking om na te denken over hoe u zou willen dat een en ander na uw overlijden en de daarop volgende begrafenis geregeld zal worden. Hoe moeilijk het ook is, het is wenselijk dat wij kenbaar maken wat onze laatste wil is en dit niet uitstellen of zelfs geheel nalaten. Dit kan door deze handreiking in te vullen. Hierdoor verloopt de begrafenis zoals u dat heeft aangegeven. U voorkomt dat voor, tijdens en na de begrafenis iets wordt gedaan dat u niet had gewild. Dat zou kunnen gebeuren wanneer kinderen of familie qua kerkelijke overtuiging en/of levensstijl een ander spoor gaan. Onder meer om die reden wil de kerkenraad u op het bestaan van de brochure attenderen. Als u deze brochure invult en persoonlijk ondertekent (liefst met een toegevoegde, handgeschreven brief met de vermelding dat uw wensen in dit boekje zijn ingevuld) heeft dit een morele rechtsgeldigheid. De brochure voorziet in alle aspecten rondom overlijden, rouwkaart, condoleren, rouwdienst en begrafenis. Bij verschillende onderdelen wordt een toelichting gegeven, waardoor het invullen vergemakkelijkt wordt. Als u er tegenop ziet deze 'wilsbeschikking' zelf in te vullen, kunnen anderen u daarbij behulpzaam zijn. Ook uw kerkenraad wil u hierbij de helpende hand bieden. Stel uw nabestaande van de ingevulde brochure op de hoogte. Bewaar dit ingevulde boekje op een makkelijk vindbare plaats, die één of meer bekenden van u weten. Desgewenst kunt u ook de scriba hierover informeren.

Kerkelijke orde

- De familie meldt een sterfgeval zo spoedig mogelijk telefonisch bij de predikant. Als de predikant niet bereikbaar is of in geval van een vacante periode verloopt de melding en verdere regeling via de scriba.
- De ambtsdrager die de familie als eerste bezoekt, herinnert de familie aan het kerkelijk protocol. Het protocol is toegankelijk via de website van onze gemeente. Desgewenst wordt het aan de familie overhandigd om als naslagwerk te dienen bij vragen.

▪ De predikant (dan wel ambtsdrager) die als eerste de rouwende familie bezoekt, maakt afspraken over eventueel gewenste avondsluitingen. Gebruikelijk is dat een ambtsbroeders rond 21.00 uur afsluit. Hierin hebben het meelevende gesprek, een kort stichtelijk woord, Bijbellezen en gebed een plaats. De regel is dat de eigen predikant of consulent (vervangend predikant dan wel indien nodig pastoraal werker of ouderling) de leiding van de rouwdienst op zich neemt. Mocht de familie nadrukkelijk te kennen geven hiervan te willen afwijken, dan wordt het aangedragen alternatief van de familie door de kerkenraad in overweging genomen. Een voorbeeld hiervan is het vragen van een familielid-predikant uit een andere Gereformeerde Gemeente. Uiteindelijk beslist de kerkenraad. In een vacante periode stelt de scriba de consulent van het alternatief op de hoogte.
▪ Er wordt door de predikant (dan wel door de scriba en/of consulent) in overleg met de familie en begrafenisondernemer een datum en tijdstip voor de begrafenis vastgesteld.
▪ Voor de goede administratieve verwerking van het overlijden wordt gevraagd om een rouwkaart te sturen naar de predikant, de scriba en de redacteur van de kerkbode. De predikant wil de familie desgewenst adviseren of bijstaan bij het zoeken naar een gepaste rouwbrief en de invulling daarvan.

Opbaren en condoleren

De kerkenraad biedt de mogelijkheid om de overledene in een van de ruimtes in de kerk op te baren. Tevens kan gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid om condoleancemomenten te houden in een van de zalen van de kerk.
Op, in of rondom de kist, of elders in de kerkelijke gebouwen, zijn bloemen, rouwkransen, kaarsen, foto's, brieven, tekeningen, knuffels, gedichten, beschrijvingen op de kist en wat dies meer zij niet toegestaan. Het plaatsen van een portretfoto naast het condoleanceregister is toegestaan. Wanneer de kist reeds eerder gesloten moet worden, dan is het plaatsen van een portretfoto op de kist ook een mogelijkheid. Voor het opbaren van een kind kunnen zaken gelden die 'des kinds' zijn. Dit kan ook van toepassing zijn bij een overledene die een lichamelijke/geestelijke beperking meedroeg.

Gebruikelijk is dat er aan het einde van de condoleance een gezamenlijke (avond)sluiting plaats vindt met de familie, door een ambtsdrager.

Rouwdienst

Het Woord van God (met de boodschap tot de levenden) staat centraal tijdens de rouwdienst en de begrafenisplechtigheid. De Heere heeft een boodschap tot de levenden met betrekking tot de ernst van de dood, troost in rouw en verdriet, en de aansporing tot bekering. De voorganger wil in gehoorzaamheid aan het Woord Gods dit alles, in bewogenheid en in eenvoudigheid, aan het hart van de hoorders leggen.

Liturgie
Veelal zal de familie in overleg met de begrafenisondernemer kiezen voor een liturgie waarbij de orde van dienst duidelijk wordt en het Schriftgedeelte en de eventueel te zingen psalmen worden afgedrukt. De begrafenisondernemer maakt een orde van dienst, die vooraf wordt overlegd met de predikant of kerkenraad. Inhoudelijk wordt de liturgie door de predikant bepaald. Hij kan hierbij rekening houden met de wensen van de overledene of diens familie.

Orgelspel en zingen
Indien de familie zélf uitdrukkelijk zelfstandig en/of begeleidend orgelspel en het zingen van een Psalmen vraagt, wordt dit vastgesteld in overleg met de predikant. Er zal dan ten minste één rouwpsalm bij zijn. Het zingen van een Psalm geschiedt alleen aan het begin en het eind van de rouwdienst. Het zelfstandig orgelspel betreft uitsluitend het spelen van herkenbare wijzen van de Psalmen.

De organist zal, als de rouwdienst in de kerk plaats vindt, door de kerkenraad gevraagd worden. Er wordt geen muziek via geluidsdragers of iets dergelijks ten gehore gebracht. Gezangen worden niet ten gehore gebracht. Er worden geen andere muziekinstrumenten bespeeld dan het orgel.

Kist met de overledene
De kist met de overledene staat tijdens de rouwdienst niet in de kerk, maar in een andere ruimte in het kerkgebouw.

Verloop rouwdienst

Een rouwdienst en begrafenis dienen plechtig en sober te zijn, waarbij de boodschap van Gods Woord centraal staat. Daarom wordt de familie verzocht er zoveel mogelijk op toe te zien, dat men de plechtigheid in gepaste kleding bijwoont. Hoewel het geen kerkdienst betreft, acht de kerkenraad het stijlvol dat vrouwen en meisjes zorgen voor hoofdbedekking, zeker degenen die hieraan als lid van een kerk redelijkerwijze kunnen voldoen.

Tijdens de rouwdienst zijn er geen foto's, bloemen en (led)kaarsen in de kerkzaal.

De rouwdienst, die in zijn algemeenheid niet langer zal duren dan drie kwartier, draagt niet het karakter van een preek maar van een korte meditatie.

Er wordt tijdens de rouwdienst geen aparte toespraak gehouden over het leven van de overledene. De kerkenraad wil, mede gelet op de ernst van het sterven, terughoudend zijn in het houden van familiebijdragen, zoals het lezen van een gedicht, een uitgebreide levensloop, en/of een beschrijving met allerlei karaktereigenschappen. Laat dit een plaats hebben op andere momenten. De aandacht tijdens de rouwdienst dient uit te gaan naar Gods Woord en onze verhouding tot God.

Na de rouwdienst of na de begrafenis bij het graf wordt in de regel tot slot een kort dankwoord uitgesproken. Ook dit is geen toespraak tot de overledene, maar tot de nabestaanden en zal sober van inhoud zijn. De kerkenraad hecht eraan dat de inhoud niet van andere aard is dan de overdenking.

Er wordt gebruik gemaakt van de Statenvertaling en de psalmberijming van 1773.

Verloop begrafenis.

1.Voordat de predikant of ouderling het woord krijgt bij de geopende groeve, zal eerst de teraardebestelling plaatsvinden. Daaronder wordt verstaan het daadwerkelijk geheel neerlaten van de kist in het geopende graf.
2.De aanwezigheid van bloemen op of naast de kist en bij het graf verdraagt zich niet met het karakter van de onverbiddelijke dood, die door de zonde in de wereld gekomen is.
3.De voorganger spreekt na de begrafenis een kort woord vanuit Gods Woord.
4.Terug in de zaal van de kerk of aula zal de rouwplechtigheid eerst door de dienstdoende ouderling met Schriftlezing en gebed worden afgesloten.
5.Deze orde van dienst is eveneens geldend als, onder verantwoording van de kerkenraad, de rouwdienst en begrafenis plaats heeft vanuit een ander kerkgebouw, aula of rouwcentrum in een andere plaats.

Na de begrafenis

Aansluitend is er eventueel gelegenheid voor een koffietafel en het condoleren of afscheid nemen van de familie. Bij een eventuele broodmaaltijd mag de familie de kerkenraad verzoeken tot het afsluiten daarvan.

Overig

1. De kerkenraad en diens predikant heeft voorbehoud om haar medewerking te weigeren indien er tijdens de begrafenis activiteiten zijn, die zij strijdig acht met een sobere, eerbiedige en ontzagvolle houding ten aanzien van de dood en die niet stroken met de heiligheid en ernst van Gods Woord.
2. Als de familie daar toestemming voor geeft, zal het meditatieve gedeelte van de rouwdienst enige tijd na te luisteren zijn via "Kerkdienst gemist".
3. Het is raadzaam om dit kerkelijk protocol als naslagwerk te bewaren op een bekende plaats. U kunt het samenvoegen met de bovengenoemde brochure *'Zo wil ik het, als mijn sterven daar is'*. U bent daarmee uw familie en de kerkenraad van dienst.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Hilversum, oktober 2026.